

Beste,

Men zegt al eens gemakkelijk: vraag dat maar aan de oude tuinman van ter Saksen. Maar er zijn vragen die ook ik niet kan beantwoorden. Neem nu de verdwijnsziekte bij bijen. In de VS heet die "colony collapse disorder" (CCD). Wat gebeurt er?

- de bijen sterven niet alleen, maar ze verdwijnen spoorloos, vandaar de naam. Dat maakt onderzoek moeilijk, omdat wetenschappers vaak geen slachtoffers hebben om te ontleden.
- bij bijen die toch worden gevonden, worden soms tot wel 6 verschillende ziekten aangetroffen
- de koningin en de larven lijken onaangestast te blijven
- de aangetaste volken worden niet aangevallen, ze worden 'gemeden als de pest'

Over de oorzaken van de bijensterfte lopen de meningen sterk uiteen:

- gebruik van genetisch gemanipuleerde gewassen (40% van de maïs in de VS, tegen 0,06% in bijvoorbeeld Duitsland)
- gebruik van bestrijdingsmiddelen
- gebruik van antibiotica in de voeding van de bijen
- overbelasting van industriële bijen die veel groter zijn dan natuurlijke bijen en over grote afstanden worden verplaatst om maar zo veel mogelijk velden te kunnen bestuiven
- ziekten, zoals de Varroa mijt, virussen, of schimmels
- aandoeningen waardoor de bijen hun oriënteringsvermogen verliezen
- uitgevlogen bijen die te zwak zijn om terug te keren
- weersomstandigheden als lange winters, natte lentes, late zomers en warme najaren
- mobiele telefoons en draadloze computers

Wat kan een natuurliefhebber daaraan doen? Steun onze actie: 'trees for bees'. Deze actie heeft tot doel de bijenvolken te helpen sterker te worden om door natuurlijke selectie weerstand te kunnen bieden aan deze 'ziekte'. Door in onze tuinen bomen aan te planten die bijvriendelijk zijn, drachtbomen die in overvloed nectar en stuifmeel te bieden hebben en onze oren plezieren met een hemels gezoem van honderden bijen en zweefvliegen.

Veldonderzoek leert dat er niet zoiets is als dé oorzaak van de verdwijnsziekte. Het immuunsysteem van de bijen komt door de zojuist aangehaalde feiten onder druk te staan. Voor een goed ontwikkeld immuunsysteem is een gezonde voeding van groot belang. Bijen halen veel van de noodzakelijke voedingsstoffen uit stuifmeel. Wat als dat stuifmeel niet op het juiste moment voorradig is, bijvoorbeeld door klimaatverschuiving? De najaren worden warmer en de voorjaren milder. Dat betekent dat tegen de zomer veel stuifmeelleveranciers zijn uitgebloeid en er een tekort ontstaat, juist op het kritische moment dat de opvoedsterbijen van jonge winterbijen geboren worden in augustus- september. Zwakke opvoedsters geeft zwakke winterbijen die onvoldoende immuniteit ontwikkelen. Vandaar de noodzaak te zorgen voor najaarsbloeiers zodat er ook in die maanden voldoende stuifmeel te halen is.

Dan denken we vooral aan twee formidabele stuifmeelleveranciers nl. de bijenboom (*Tetradium*) en de honingboom (*Sophora*), uiteraard! *Sophora japonica* wordt een hoge loofboom met een ronde kroon; bloeit pas vanaf 15 jaar, dus niet direct voor kleine tuinen en onmiddellijk resultaat. Wel geschikt voor gemeentelijke aanplantingen. Maar er zijn ook kleinere soorten, zelfs geschikt als kuipplant zoals *Sophora pendula*, *Sophora tetrapetala*, maar dan weer niet najaarsbloeierend.

Van *Tetradium* kiezen we er een uit die hier perfect aansluit bij wat we voor ogen hebben: een aantrekkelijke niet te grote boom en een late bloeier met uitbundige hoeveelheden stuifmeel en nectar nl. *Tetradium daniellii* var. *hupehensis*. Wat gaat er schuil achter deze naam? *Tetradium*: daarin het Griekse tetra, het getal vier, dus 4 kelkbladen, kroonbladen, meeldraden, vruchtbeginsel met een 4-voudige stijl. Daniellii: naar William Daniell,

een legerarts die bomen verzamelde. Hupehensis: van Hupeh, Chinese provincie in het stroomgebied van de Jangtsekiang, de Blauwe Rivier. 長江 voor de Chinezen.

De vroeger gebruikte naam was Euodia: met een goede geur vanwege de bloemen, maar familie van wijnruit: onaangename geur der bladeren, vandaar Stinkesche in het Duits en es vanwege het gevederd blad.

De Engelse bomenzoeker E.H. Wilson (1876-1930) bracht deze boom mee naar Amerika in opdracht van het Arnold Arboretum in Boston. De boom bloeit in augustus-september met witte schermen die een massa insecten lokken. De doosvruchten zijn roodbruin tot wijnrood en de herfstbladen geel, dus voor elk seizoen wat wils. En vooral ook voor onze bijen.

Wat mogen we in 2011 nog meer verwachten in dit verband? Wel In het kader van 25 jaar bijenhal ter Saksen komt er op 19 maart 2011 een symposium over 'bloemen, bijen en biodiversiteit' (meer hierover in dit nummer) Er loopt ook een eco-wedstrijd voor het secundair onderwijs en er zal een educatieve bijenkorf gemaakt worden. Dus oren open: waar het zoemt is het te doen!

Lieve groeten,

Simon